

1. Inleiding

In het Beleidsplan Schoon 2019-2023 zijn 23 maatregelen beschreven aan de hand waarvan een schonere stad wordt nagestreefd. Onderliggende evaluatie geeft inzicht in de invoering en uitvoering van deze maatregelen (paragraaf 2). De maatregelen zijn herkenbaar door de cursieve tekst en zijn genummerd van 4-1 tot en met 8-2 overeenkomstig de nummering in het beleidsplan. Op basis hiervan wordt een samenvatting gegeven en een conclusie getrokken in paragraaf 3. In de afsluitende paragraaf (4) wordt ingegaan op het vervolg.

2. Maatregelen

Maatregel 4-1: In de toekomstige update van het Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR) wordt een paragraaf opgenomen met betrekking tot de aspecten van een beheervriendelijke buitenruimte (inclusief de do's en don'ts). Tevens worden procesafspraken gemaakt over de beoordeling van ontwerpen door de beheerders en worden per element de beheeraspecten met betrekking tot schoonhouden meegegeven.

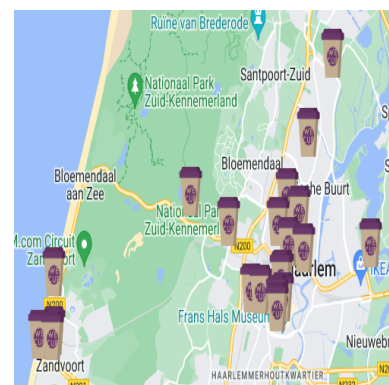
Begin 2022 is gestart de HIOR-documenten per vakgebied opnieuw vorm te geven. Het nieuwe handboek zal naar verwachting eind 2022 voltooid zijn. In de tussenliggende periode worden per procesopdracht (bijvoorbeeld bij herinrichtingen en groot onderhoud) de aandachtspunten voor het domein afval en reiniging meegegeven. Op deze wijze wordt geborgd dat bijvoorbeeld bij het plaatsen van nieuwe afvalbakken de uitgangspunten van het afvalbakkenplan worden toegepast.

Maatregel 4-2: Er worden nieuwe methoden ingezet om op lokale schaal zwerfafval te voorkomen, zoals bijvoorbeeld het vermijden van verpakkingen door horecaondernemers. Bij succes worden deze methoden breder toegepast.

Lokale initiatieven zoals Doggy Bags (voor het meenemen van etensresten uit restaurants), herbruikbare koffiebekers (WeCup) en verwijderen van zwerfafval zijn vanuit Team Duurzaamheid gestimuleerd door bij te dragen aan ontwikkeling en promotie. Het team werkt samen met de Haarlemse ondernemers aan bijvoorbeeld een duurzame en circulaire voedselketen met minder en duurzamere verpakkingen. Zo kan de WeCup beker na gebruik weer worden ingeleverd voor een euro statiegeld. Iedere beker kan 1000 keer opnieuw gebruikt worden, waardoor *single use* plastic wordt voorkomen (CO₂ besparing) en de bekens nauwelijks meer voorkomen in het zwerfafval.

Het Schoonmonitor beloningssysteem (zie ook maatregel 6-1) geeft ondernemers de mogelijkheid op een lucratieve manier hun klanten te stimuleren deze app te gebruiken. Tijdens de coronajaren konden ondernemers niet live worden bevestigd en is met vragenlijsten hun mening opgehaald.

**GA AAN DE SLAG MET MONITORING
BINNEN UW GEMEENTE EN SPAAR
VOOR LEUKE VERRASSINGEN**

Komende periode worden de resultaten uit de monitoring uitgewerkt in acties om de ondernemers van Haarlem meer te betrekken in het voorkomen van (zwerf)afval. Spaarnelanden gaat hier samen met de regisseurs Openbare Ruimte mee aan de slag.

Maatregel 4-3: Nieuwe technieken worden ingezet ter voorkoming van bijplaatsingen en op basis van de resultaten worden deze technieken breder toegepast. Zo worden er tuintjes geplaatst rondom containers en een app/ website met informatie over volle containers ontwikkeld.

Eind 2021 zijn er als proef twee containertuintjes geplaatst in de Jan Sluijterslaan (Oost) en in de Oranjestraat (Zuidwest). In Oost betrof het een bewonersinitiatief dat via Bestuur Op Maat ondersteuning heeft gekregen vanuit de gemeente. Omdat deze locatie niet bekend stond als een hotspotlocatie (locatie met regelmatig bijplaatsingen van afval) is ervoor gekozen ook op een hotspotlocatie een containertuintje te plaatsen. De gekozen tweede locatie (in Zuidwest) staat al lange tijd bekend als een structurele hotspotlocatie. Bij beide locaties is een adoptant aangewezen die het tuintje verzorgt en locatie in de gaten houdt. In de vergelijking tussen de twee locaties is onderzocht of een containertuintje bijdraagt aan het creëren van een mooie aantrekkelijke locatie met een kleinere kans op bijplaatsingen. Op basis van de ervaringen blijkt de locatie in Oost altijd schoon te zijn zonder bijplaatsingen. De locatie in Zuidwest laat echter een ander beeld zien. Tijdens de pilot periode zijn de nodige foto's van bijplaatsingen gemaakt en vastgelegd. Bijplaatsingen staan steeds in- of rondom het containertuintje of achter het daar aanwezige muurtje. Dus ondanks de aanwezigheid van het containertuintje is er nog steeds sprake van bijplaatsingen en blijft het een

hotspotlocatie. Het aantal meldingen is in de Oranjestraat wel iets afgenomen (van 14 naar 10) in de periode oktober 2021 t/m maart 2022 ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Door de intensievere monitoring kan dit een vertekend beeld geven, omdat bijplaatsingen soms al verwijderd zijn voordat er gemeld is. Het gewenste resultaat (veel minder bijplaatsingen door de aanwezigheid van een containertuintje) is niet behaald. De afvalcoach van Spaarnelanden heeft gemerkt dat de adoptanten goed de tuintjes onderhouden. De bewoners rondom de locatie in Oost zijn enthousiast over het containertuintje. De bewoners rondom de locatie in Zuidwest zijn minder enthousiast en ervaren de nodige overlast door het gebruik van het tuintje als kattenbak en het uittrekken van plantjes. Het uitvoeren van werkzaamheden op het gebied van technisch onderhoud en reparaties verloopt moeizamer door de plaatsing van de containertuintjes. Containertuintjes zorgen vanuit dit oogpunt voor meer werk en kosten. Ook is niet elke containertype geschikt voor een containertuintje.

Omdat de containertuintjes uit de proef niet aantoonbaar bijdragen aan minder bijplaatsingen is Spaarnelandschap terughoudend in het plaatsen van nieuwe containertuintjes. De stevige kosten die gemaakt worden voor de tuintjes kunnen beter worden ingezet voor maatregelen die beter bijdragen aan een schonere stad.

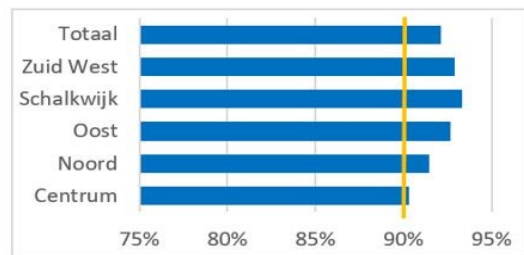
Check je container: Het bewonersportaal is op 27 augustus 2020 door de wethouder gelanceerd. Bewoners kunnen online een restafvalcontainer checken op beschikbaarheid (vulgraad en storting). Op deze wijze kunnen bewoners een wandeling naar een niet beschikbare containerlocatie vermijden en draagt dit bij aan het verminderen van bijplaatsingen.

Bak van een pilot: In 2021 heeft de proef 'Een bak van een pilot' plaatsgevonden in de Amsterdamse Buurt en de Spaarnwouderbuurt. Door het positieve resultaat zijn containers voor Plastic, Blik en Drankkartons (PBD) en Oud Papier en Karton (OPK) in heel Haarlem voorzien van een sticker met QR-code. Door het scannen van de QR-code met een mobiele telefoon kunnen bewoners meer informatie vinden rond ledigingsdagen en in de toekomst mogelijk ook een melding doen. Aanvullend is met Spaarnelandschap afgesproken dat het inzetten op communicatie wordt voortgezet. In afgelopen periode hebben zijn op verschillende tijdstippen campagnes ingezet om te wijzen op het "klein maken van karton om verstoppingen te voorkomen". Op basis van de resultaten van de pilot zijn nu alle containers in Haarlem voorzien van stickers en is de motie die aan deze pilot ten grondslag ligt (2021/0526980) afgedaan. Spaarnelandschap monitort het gebruik van de QR-codes. Op basis van deze cijfers is vastgesteld dat Haarlemmers goed gebruik maken van deze mogelijkheid van melden. In 2022 onderzoekt Spaarnelandschap of het gebruik van de QR-codes uitgebreid kan worden voor het maken van een melding. Denk hierbij bijvoorbeeld aan bijplaatsingen, verkeerd achtergelaten grofvuil of een containerklep die klem zit, waardoor er geen afval meer in kan.

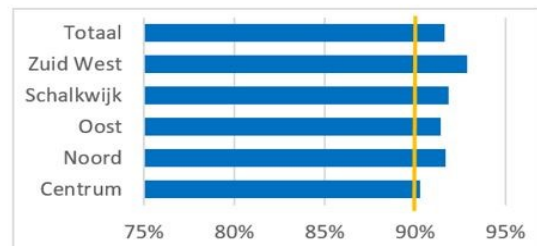
Spaarnelandschap onderzoekt ook de mogelijkheid van een extra sticker met meer en duidelijkere informatie (met pictogrammen) over afval. Gedacht wordt hoe afval aangeboden moet worden, wat te doen met grofvuil en hoe te melden als een container vol is. Ook laat de sticker zien dat bijplaatsingen

Gemiddelde beeldkwaliteitsscores vanaf het starten van uitvoerende acties in het kader van het Beleidsplan Schoon/ Afvalbakkenplan (Q1-2020) in vergelijking met de gemiddelde beeldkwaliteitsscores van Q1-2021 en Q1-2022.

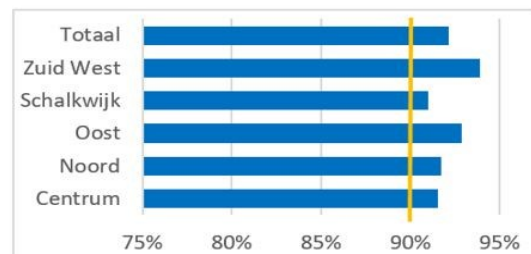
Q1-2020

Q1-2021

Q1-2022

Storing of vol?
Check deze container of doe een melding via: 023 75 17 200 of inzameling.spaarnelandschap.nl

spaarne lander
jouw leefomgeving in goede handen

boetes kunnen opleveren. De stickers worden eerst geplakt op restafvalcontainers op hotspotlocaties. Meldingen maken en afval gescheiden aanbieden wordt hierdoor steeds makkelijker en laagdrempeliger. Op deze wijze wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan het voorkomen van bijplaatsingen met mogelijk zwerfafval tot gevolg.

Maatregel 4-4: Er komt een afvalbakkenplan aan de hand waarvan systematisch, structureel en onderbouwd verbeteringen worden doorgevoerd in het netwerk van afvalbakken.

Afvalbakkenplan: In 2020 is gestart met het inventariseren van het Centrumgebied, in 2021 het stadsdeel Noord en momenteel vinden inventarisaties plaats in Oost en Schalkwijk.

Na de inventarisaties hebben herinrichtingen plaatsgevonden in het aantal en type openbare afvalbakken. 94 kleine afvalbakken zijn weggehaald en 22 zijn omgewisseld voor types met meer inhoud. Uitgangspunt is dat niet alleen grootte van de afvalbak maar ook type en soort telt om uniformiteit en zichtbaarheid te vergroten. Op basis van schouwen is vastgesteld dat het weghalen niet heeft geleid tot meer vervuiling.

Kleine afvalbakken werden voorheen op een erg vroeg tijdstip geleegd. Dit is nu niet meer nodig, waardoor de hieruit voortkomende geluidsoverlast sterk is verminderd.

Het weghalen van afvalbakken gaat op basis van het gemonitorde gebruik en altijd in overleg met de buurt. Wanneer in de buurt bewoners verzoeken om de afvalbak te laten staan dan zal hieraan zoveel als mogelijk gehoor worden gegeven en gevraagd worden aan de betreffende bewoner of hij/zij wil optreden als adoptant.

Het herinrichten gaat komende periode door, waarbij nog eens 61 bakken worden omgewisseld en 26 verwijderd. De keuze van de locaties is bepaald op basis van schouwmomenten, meldingen en ervaringen. De vrijgekomen afvalbakken worden zoveel als mogelijk opnieuw elders ingezet. De Big Belly's en Mr. Fill's (slimme afvalbakken met een persmechanisme op zonne-energie) zijn uitgebreid naar 63 stuks. Hiervan staan er nu 48 in het centrum. In het heringerichte winkelcentrum in Schalkwijk zijn inmiddels 6 stuks geplaatst. Als proef is hier voor Mr. Fill gekozen, omdat het legen van de volle binnenbak makkelijker is tegen nagenoeg dezelfde kosten. De levertijden zijn flink opgelopen als gevolg van de oorlog in Oekraïne. De uitrol loopt hierdoor vertraging op.

Proef gekleurde afvalbakken: Er zijn enkele Big Belly's als proef gedeeltelijk voorzien van een opvallende kleur (heldergroen). Er staan er twee in het Centrum (Grote Markt/ Smedestraat, Anegang/Warmoesstraat) en één in het stadsdeel Noord (Marsmanplein). Op basis van onderzoek in andere steden is aangetoond dat een opvallende kleur bijdraagt aan een beter gebruik van de afvalbak en dus minder zwerfafval op straat. Ledigingsresultaten van de afgelopen jaren tonen aan dat de gekleurde Big Belly's 10% beter worden gebruikt. Omdat er geen norm voor het aantal ledigingen is

bepaald, maar er altijd ruimte in de container moet zijn, is 10% een mooi resultaat. Komende periode worden nog een aantal Big Belly's van deze opvallende kleur voorzien. Bij aantoonbare betere ledigingsresultaten overweegt Spaarnelanden alle Big Belly's in gedeeltelijk heldergroen uit te rusten.

Proef gescheiden afval in Big Belly's: Een pilot met gescheiden inzameling van PBD in de openbare ruimte is in 2021 opgestart. De Big Belly's staan op drie locaties in de Grote Houtstraat en één op de Krocht. Alle 4 zijn herkenbaar aan de karakteristieke oranje kleur en pictogrammen voor PBD.

De resultaten zijn goed. Komende periode worden de resultaten nauwlettend gevolgd om de invloed van de recent ingevoerde statiegeldregeling op kleine plastic flessen te meten om uitbreiding van de pilot goed te onderbouwen. In de toekomst staat over een statiegeldregeling voor blikjes nog op stapel.

Zwerfafvalkleppen: Er zijn inmiddels 53 zwerfafvalkleppen gemonteerd op ondergrondse restafvalcontainers (34 in het Centrum, 7 in Zuidwest, 4 in Schalkwijk, 3 in Oost en 5 in Noord). De zwerfafvalkleppen zorgen voor meer inzamelcapaciteit voor zwerfafval. Het resultaat is minder afvalbakken in de openbare ruimte en het zwerfafval in de directe omgeving is gedaald. Stickers aan de voor- en zijkanten dragen bij aan een betere herkenbaarheid van de inwerpopening.

Asbaktegels: Vanuit de zwerfafvalvergoeding zijn destijds 46 asbaktegels geplaatst in het Centrum (41), Noord (4) en in Oost (1). De asbaktegels zijn aangevraagd door ondernemers via de website van Spaarnelanden. In 2020 is het gebruik van asbaktegels geëvalueerd. Ondernemers leveren een bijdrage in de vorm van het legen van de asbaktegels (ca. 60% doet dit minimaal 1 x per week, de overige 40% 1x per 2 weken) en zijn over het algemeen tevreden. Uit de evaluatie is gebleken dat veel sigarettenpeuken rondom de asbaktegels te vinden zijn. Asbaktegels zijn vooral een ludiek middel en er is in het afvalbakkenplan niet verder op ingezet. De werkelijke vermindering van sigarettenpeuken in de openbare ruimte moet vooral gezocht worden in het gedrag van de rokers. De verwachting is dat maatschappelijke ontwikkelingen (ontmoediging, rookvrije generatie) en de steeds grotere bekendheid van de schadelijkheid van de peuken voor het milieu op termijn bijdragen aan minder sigarettenpeuken. Er worden daarom niet meer asbaktegels geplaatst en bij niet goed gebruik van de tegels wordt de tegel verwijderd. Ondernemers worden hierbij aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor het opruimen van het peukenafval. Ook de verwarring van de asbaktegel met de rioolroosters (*hier start de zee*) moet worden voorkomen.

Maatregel 4-5: Op plekken waar relatief veel onkruid groeit tussen de verharding, wordt gestart met het waterdoorlatend verdichten van de verharding ter voorkoming van onkruid.

Afgelopen jaren zijn op een paar plekken waterdoorlatende verdichtingen aangebracht. Hierdoor kan met minder borstelen (verwijderingstechniek) worden volstaan. Het voorkomen van onkruid met behulp van waterdoorlatende verdichtingen wordt in de HIOR (zie maatregel 4-1) als advies opgenomen. Vooral op locaties waar de borstelmachine slecht bij kan komen of veel verkeersoverlast mee wordt veroorzaakt (vluchtheuvels bijvoorbeeld). Minder borstelen leidt tot minder slijtage van de verharding, minder arbeidstijd en lagere verwerkingskosten van veegvuil. Mens en machine kunnen hierdoor effectiever ingezet worden op reiniging in plaats van onkruidbestrijding.

Maatregel 4-6: Er wordt een project gestart waarbij een groep van Haarlemse graffitikunstenaars wordt uitgedaagd een notoire kladplek van een blijvend grafisch kunstwerk te voorzien. Bij succes wordt deze aanpak gekopieerd naar andere locaties. Tevens wordt een project met graffiti werende coatings gestart en bij succes uitgebreid naar kritische locaties.

Mogelijke bezoeken aan graffitikunstenaars en plakkers om ideeën op het gebied van graffiti en wildplak te onderzoeken waren tot nader order uitgesteld. In de nieuwe APV wordt een mogelijkheid gecreëerd om een kladplek aan te wijzen. Komende periode worden de contacten aangehaald om de uitdaging aan te gaan en het project met de graffiti werende coatings te starten. Voordat de Haarlemse kunstenaars worden uitgedaagd wordt aansluiting gezocht bij het [Cultuurplan 2022-2028](#). Haarlem zorgt voor meer kunst in de openbare ruimte.

Naar aanleiding van de raadsnotie 'Haarlem goes mural' heeft het college met het besluit 'Uitbreiding stadscollectie kunst in de openbare ruimte' (2018/645811) de intentie uitgesproken om binnen projecten de afweging voor nieuwe kunstprojecten te maken en te financieren binnen de projectbegroting. De financiering voor deze nieuwe kunstprojecten is een voorwaarde om aan de toenemende vraag te kunnen voldoen. Samen met de projecteigenaren binnen de gebieden wordt gezocht naar hoe deze aangepaste percentageregeling kan worden uitgevoerd.

Maatregel 4-7: Hardnekkige wildplaklocaties worden aangepakt. De bedrijven, waarvoor promotie wordt gemaakt, worden hierop aangesproken en aansprakelijk gesteld voor de vervuiling. Ook wordt de mogelijkheid voor een overeenkomst met een exploitant van buitenreclame overeenkomstig het voorbeeld van Amsterdam uitgewerkt.

Deze maatregel wordt binnenkort opgestart. Met de winkelgebiedenscan en de huidige schouwmethodiek wordt in kaart worden gebracht waar (nog) veel wildplak voorkomt. Daarna wordt in gesprek met de organisaties achter de wildplak gezocht naar een passende oplossing.

Maatregel 4-8: Er komt een Raadsstuk om via de APV het zwerfafval en verdere verrommeling te voorkomen met nieuwe regels over bijvoorbeeld ballonnen oplaten, folders verspreiden en het aanscherpen van de 25- meter regel. Hierbij worden landelijke initiatieven als leidraad genomen.

Dit bedoelde raadsstuk is in behandeling en zal in september worden voorgelegd aan de commissie bestuur en de raad. De huidige APV voorziet al voor een belangrijk deel in de mogelijkheden om ondernemers aan te spreken dan wel te beboeten.

Maatregel 5-1: De opvolging en terugkoppelingen van meldingen over schoonaspecten wordt geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie worden verbetervoorstellen geïmplementeerd.

De evaluatie is naar verwachting Q4 van 2022 gereed. Het geven van een kwalitatieve terugkoppeling op de meldingen van bewoners is een continu proces. Meldingen worden doorgezet naar de betreffende afdeling voor afhandeling. Op dit moment werken Spaarnelanden en de gemeente aan het project “Visie op de Dienstverlening”. Een onderdeel daarvan is de beantwoording van de meldingen. Focus van dit onderdeel is het aanpassen van de beantwoording in korte, concrete bewoording met een heldere tijdsindicatie. Waar nodig wordt daarin ook een klein deel informatie en uitleg meegegeven in goed begrijpbare taal zonder vaktermen. Zo weet de melder waar hij aan toe is en wanneer hij actie kan verwachten. Ook daalt het aantal herhaalmeldingen en stijgt begrip van inwoners voor de werkwijze van Haarlem en Spaarnelanden.

Maatregel 5-2: Er worden meer bewoners aangetrokken als adoptant, waarbij nadrukkelijk de zichtbaarheid en de gedragscomponent worden meegenomen. Met de inzet van een breder adoptantenprogramma wordt ingezet op een grotere impact voor een schonere stad.

In mei 2022 zijn zogenoemde klantarena's voor afval en groen gestart, om met inwoners die veel melden in gesprek te gaan over hoe en wat beter kan. Aansluitend start een pilot adoptie containers. Zwerfafval en bijplaatsingen bij containers geeft ergernis bij inwoners en extra werk voor Spaarnelanden. Een bewezen verbetering is het beheer van de container in handen te geven bij zogenoemde adoptanten. Dit zijn inwoners die in de buurt van de container wonen en de container en de omgeving schoonhouden. De adoptanten voelen zich betrokken en eigenaar van de omgeving van de container. In Amsterdam is adoptie van containers een succes: er zijn daar 281 adoptanten actief.

Er ontstaat meer kennis over het legen van containers bij de adoptanten en burens. Ook begrip voor de werkwijze en de cohesie in de buurt wordt vergroot.

Bij het opstellen van de resultaatbladen horende bij het nieuwe dagelijks beheer contract (DBC) met Spaarnelanden is opgenomen bij de proceseisen dat Spaarnelanden gebruik maakt van een adoptieprogramma. De hernieuwde aanzet die hierin is gegeven met de organisatie van de klantarena's zal hierin worden meegenomen.

Maatregel 5-3: Er wordt uitvoering gegeven aan de aanbevelingen van SME Advies en ingezet op de werving en inschakeling van ambassadeurs in meerdere wijken van Haarlem

Er zijn een aantal ambassadeurs gevonden. De ambassadeurs van Spaarnelanden vormen de extra ogen en oren in de wijken in Haarlem. Ze hebben nauw contact met de wijkteams en inwoners van

de buurt. Samen bespreken ze ideeën en suggesties van inwoners en zoeken ze naar passende oplossingen. Het werven van nieuwe ambassadeurs wordt gecombineerd met de pilot adoptie containers.

Maatregel 5-4: Er wordt een hulppakket samengesteld waarmee bewonersinitiatieven voor schoonmaakacties worden gefaciliteerd en bewoners worden aangemoedigd zelf schoonmaakacties op te zetten. Daarnaast worden landelijke en internationale acties beter gecoördineerd en gefaciliteerd voor de gemeente Haarlem.

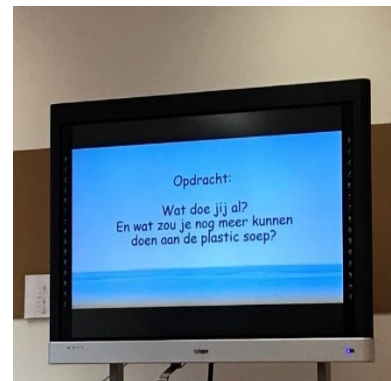
Naast de landelijk gecoördineerde schoonmaakacties zoals de Opschoondag en Troeptrimmers, nemen steeds meer bewoners zelf initiatief om een (ludieke) schoonmaakactie op te zetten en hier zo veel mogelijk mensen bij te betrekken. Vaak krijgt een initiatief succesvol aandacht in de media. Door hier vanuit de gemeente in te faciliteren en te stimuleren ontstaat mogelijk een kettingreactie van verschillende schoonmaakacties.

Maatregel 5-5: De huidige school- en verenigingsactiviteiten verder uitgebouwd gericht op het leveren van een structurelere bijdrage aan een schone(re) stad.

De huidige deelnemende scholen en verenigingen zijn in veel gevallen niet de veroorzakers van het zwerfafval, maar zetten zich wél in voor het opruimen ervan. Van eind 2019 tot en met begin 2022 zijn onderstaande activiteiten door Natuur- en Milieueducatie (NME) ingezet:

Let's Do It Kids: In 2019 is op 13 basisscholen het zwerfafvalproject Let's Do It Kids uitgevoerd. Op deze scholen hebben alle leerlingen gastlessen gekregen over zwerfafval. Ook hebben leerlingen opruimacties gedaan rondom de school. Met dit project zijn in 2019 in totaal 2.554 leerlingen bereikt en in 2021, ondanks de Corona maatregelen, 1.050 leerlingen (4 scholen). Van januari t/m maart 2022 is Let's Do It Kids bij 5 scholen langs geweest (1.633 leerlingen). Met ingang van 2021 zijn op alle deelnemende scholen afvalgrijpers geschonken, met het verzoek aan de leerkrachten om de omgeving van de school met groepjes leerlingen structureel schoon te blijven houden. De scholen reageren zeer positief op dit verzoek.

Plastic Whale project: In september 2021 hebben 180 Haarlemse scholieren uit groep 7 & 8 van 6 verschillende Haarlemse scholen meegedaan aan een battle om zoveel mogelijk zwerfafval op straat en plastic uit de Haarlemse wateren te verzamelen en op te ruimen. Op 27 september voeren de eerste 2 klassen in sloepen gemaakt van gerecycled plastic uit om te gaan plasticvissen, wethouder Berkhout gaf het startsein. Tevens was die dag het startschot voor inwoners van Haarlem om mee te doen aan een Cleanup. Wie wilde helpen, kon een gratis Cleanup-pakket ophalen bij NME. De leerlingen bedachten ook ideeën voor een plasticvrije school.

Snoeproutes rondom MBO: Tijdens duurzaamheidsprojecten met brugklassen en 4^e en 5^e klassen op Het Schoter en het Rudolf Steiner College zijn verschillende groepjes leerlingen bezig geweest met het bedenken van oplossingen voor de zwerfafvalproblematiek rondom hun school (snoeproutes).

Landelijke Opschoondag: Op 20 april 2021 en 19 maart 2022 was het Landelijke Opschoondag. Lokale opruimacties van o.a. Stayokay, IVN Zuid-Kennemerland, Kanovereniging de Trekvogels, Scouting Kon-Tiki, de Pinguïn, de Stookkamer en vele wijkorganisaties zijn ondersteunt door NME en Spaarnelanden. De meeste verenigingen doen elk jaar mee en het aantal deelnemende verenigingen groeit gestaag. Veel inwoners en organisaties houden ook tussendoor opruimacties in hun wijk.

Cleanup Day: Op 18 september 2021 werd de Haarlem Cleanup Day georganiseerd, met schoonmaakacties door de hele stad, kinderworkshops en een talkshow bij circulair verzamelgebouw Oceans. Met activiteiten van Stayokay, IVN, Kanovereniging de Trekvogels, Scouting Kon-Tiki, SUP mission, de Pinguïn, Mooizooi, Juttersgeluk, Natuurlijk met Steef, Go-Kids, Perfect Earth, Monkabox en vele anderen. Ook deze dag ondersteunde de gemeente, NME en Spaarnelanden. Wethouder Berkhout was aanwezig en verzorgde de afsluiting van de dag.

Communicatie: Over diverse van de bovenbeschreven projecten zijn artikelen en nieuwsberichten verschenen, zowel in de lokale media, als op sociale media. Ook is er meerdere malen verslag gedaan van de zwerfafval projecten in de kinderkrant Jong 023. Deze krant wordt maandelijks verspreid onder 6.350 leerlingen in de leeftijd van 7 t/m 12 jaar.

Maatregel 5-6: Met winkeliers- en horecaverenigingen worden nieuwe en aanvullende afspraken gemaakt gericht op een betere samenwerking om de stoep voor hun zaak schoon te houden. Hierbij wordt ook gehandhaafd op het nakomen van de gemaakte afspraken.

Deze maatregel is nog niet uitgevoerd. Om ondernemers gedurende Covid-19 niet extra te belasten is ook de samenwerking voor het adopteren van afvalbakken en de 25-meter regel niet gestart. Een optie is de Winkelgebieden Scan (Zie maatregel 6-1) breder inzetten zodat actieve ondernemers kunnen deelnemen aan de Schoonmonitor als beloner. Uitkomsten van de scan maken een betere samenwerking mogelijk tussen regisseurs openbare ruimte, ondernemer, handhaving, economische zaken en Spaarnelanden. Nu de Covid-19 beperkingen voorbij zijn kan nu weer worden opgestart met de uitvoering van deze maatregel.

Inmiddels is het hoge aantal ledigingen van de slimme afvalbak voor PBD in de Grote Houtstraat aanleiding geweest voor een gesprek waarbij is gewezen is op de eigen verantwoordelijkheid van McDonald's. Naast een eigen container voor de ingang prikt McDonald's nu 's avonds zwerfvuil in de directe omgeving. De andere PBD afvalbakken lopen ook snel vol. Uitdaging is de kwaliteit van de stroom plastic die achterblijft door verpakkingen die een combinatie vormen tussen plastic en papier. Spaarnelanden is in gesprek met onder andere McDonald's hierover. Gedacht wordt aan uitbreiding van de actie waarbij men kan sparen voor een maaltijd door afval en restanten uit de buurt in te leveren of verrekenen van de kosten van bedrijfsafval.

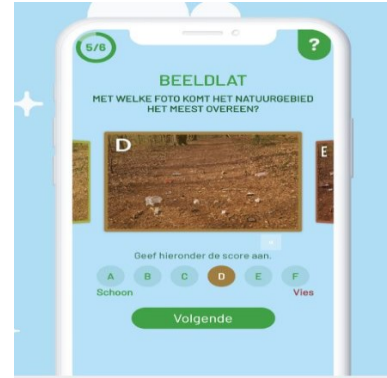
Maatregel 6-1: In overleg tussen de gemeente en Spaarnelanden wordt het huidige meten van de beeldkwaliteit afgestemd op het meten van de schoonbeleving. De nieuwe combinatie van meetmethoden geeft een valide inzicht in de aspecten waaraan gewerkt moet worden voor een schonere stad.

Samen met Spaarnelanden is een gespecialiseerd bureau in schoonmonitoring ingeschakeld om met twee van hun digitale producten de schoonbeleving te monitoren.

In 2020 en 2021 is de Winkelgebieden Scan uitgevoerd waarin veel aspecten die onder schoon vallen bij het publiek zijn ondervraagd in 13 winkelgebieden in gemeente Haarlem. Naast subjectieve meting is aandacht voor ondernemersbeleving en wordt tijdens de scan gekeken naar de objectieve situatie. Vanaf 2022 wordt drie keer per jaar 10 winkelgebieden in Haarlem gescand. Naast betrouwbaarheid is het resultaat minder afhankelijk van momentopnames, het weer of seizoensinvloeden. De resultaten kunnen vergeleken worden met het landelijk gemiddelde en gemeenten met hetzelfde stedelijkheidsniveau. De scan kreeg naamsbekendheid als Schoonste winkelgebied van Nederland en werd voorheen gecoördineerd vanuit Nederland Schoon.

Medio 2022 is de schoonmonitor gelanceerd. Met deze app worden Haarlemmers gevraagd naar hun mening over de openbare ruimte of de eigen woonwijk. Ook kunnen bewoners in de app bijvoorbeeld opruimacties starten en kunnen lokale ondernemers zich aansluiten als 'beloner'. Spaarnelanden kan op de app ook nieuws plaatsen en faciliteren bij initiatieven van bewoners. Tijdens de Winkelgebieden Scan stimuleert het ingehuurd bureau met hun promotieteam Haarlemmers de app te gebruiken. Ook ondersteunt de app coördinatie van door bewoners opgestarte opruimacties.

De schoonmonitor wordt opgenomen in de resultaatbladen van het nieuwe contract met Spaarnelanden.

Maatregel 6-2: Er wordt een verbeterd schouwinstrument ingevoerd waarmee medewerkers op eenvoudige, transparante en objectieve wijze het uitgevoerde werk kunnen beoordelen. Op basis hiervan worden direct herstelacties uitgezet en rapportages samengevat.

Spaarnelanden stuurt actief op het oplossen van meldingen voor opruimen van (zwerf)afval en herstel van objecten waaronder prullenbakken. Vanuit het doel om meldingen structureel te verminderen en beter af te handelen wordt het schouwen van de openbare ruimte onderdeel van het eigen controlesysteem op basis van de CROW-normen uit de DDO met Spaarnelanden. Samen met de eigen app moet dit leiden tot een eigen uniform controlesysteem.

Maatregel 6-3: Er worden structureel straatinterviews uitgevoerd waarmee inzicht wordt verkregen in de schoonbeleving. Hierbij wordt ook aansluiting gezocht bij het huidige omnibusonderzoek.

Met een vragenlijst wordt achterhaald wat voor Haarlemmers het meest (of het minst) meeweegt in hun beoordeling van een schone omgeving en hoe bewoners dit in de huidige situatie waarderen. De resultaten van Maatregel 6-1 worden gebruikt om de straatinterviews te voeden om zo de schoonbeleving per wijk in kaart te brengen.

Maatregel 6-4: Op basis van de resultaten van de drie meetmethoden wordt in samenwerking tussen gemeente en Spaarnelanden een vernieuwde korte en bondige rapportage afgesproken.

De bedoeling is na vaststelling van het nieuwe contract met Spaarnelanden uitvoering te geven aan deze maatregel.

Maatregel 7-1: Spaarnelanden gaat schoonmaakwerkzaamheden zichtbaarder uitvoeren. Op basis van de resultaten met enkele proeven wordt uitgebouwd naar een standaard werkwijze.

In het Hotspots overleg worden locaties besproken waar overlast wordt ervaren. Op basis van input vanuit meldingen, sociale media, ambassadeurs, afvalcoaches en handhaving zijn de nodige acties uitgevoerd in de vorm van schouwen, aanpassing ledigingen, input herinrichting en gerichte handhaving.

Vanaf mei 2022 wordt gewerkt aan coördinatie van verschillende partijen die zwerfafval opruimen of anders (willen) participeren. Hiermee krijgt samenwerking tussen Spaarnelanden en vrijwilligers een breder platform. Spaarnelanden is inmiddels gestart met een onderzoek naar de inzet van kleine elektrische voertuigen. De voertuigen bieden medewerkers kansen om ook in smalle straten en drukke winkelgebieden kleine calamiteiten snel te verhelpen.

Afvalcoaches werken dagelijks in de wijken en zijn door hun opvallende werkkleding duidelijk zichtbaar en herkenbaar. Ze praten veel met inwoners zoals afvalcoach Bas die tijdens de week van de afvalhelden in maart 2022 onderstaande uitspraak deed:

“ *Elke dag heb ik wel weer een gesprek over de noodzaak van afvalscheiding. Dan leg ik uit hoe het werkt en waarom het zo belangrijk is. Leuk om te zien hoe inwoners het dan ook zien en nog beter hun afval scheiden. Je moet het tenslotte allemaal samen doen.* ”

Maatregel 7-2: Op een aantal afvalbakken worden teksten aangebracht waarmee inwoners worden aangesproken mee te doen aan het schoonhouden van de omgeving. Op basis van de resultaten worden ook andere afvalbakken van teksten voorzien.

Stickers zijn onderdeel geworden van het afvalbakkenplan. Zodra Spaarnelanden afstemming bereikt over inzet van adoptanten, vrijwilligers en ambassadeurs (maatregel 5-2), worden nieuwe ontwerpen gemaakt. Voorkeur van Spaarnelanden gaat uit naar een uniforme huisstijl.

Maatregel 7-3: Met een pilot wordt gekeken of met communicatie-uitingen participatie zichtbaar gemaakt kan worden en kan bijdragen aan meer sympathie in de buurt voor het gezamenlijk schoonhouden van de omgeving.

Eerst is gestart met Maatregel 5-2 om meer adoptanten aan te trekken in mei 2022. Communicatie wordt vanuit Spaarnelanden hier vervolgens op aangepast. Het idee is om met stickers aan te geven dat inwoner X of onderneming Y bijdraagt door de omgeving schoon te houden of de betreffende afvalbak te legen. Samen met de afdeling communicatie van Spaarnelanden wordt op basis van ervaring, bijplaatsingen en zwerfafval gekozen welke communicatie uitingen het meest effect krijgen. Standardisatie waar het kan, persoonlijk waar nodig.

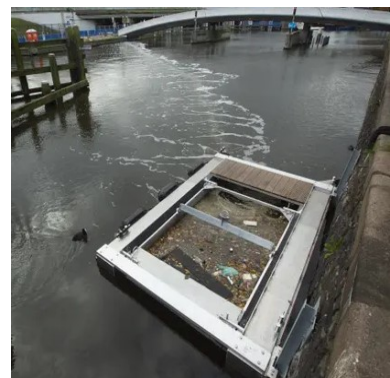
Maatregel 8-1: Verschillende nudges worden ingezet voor het voorkomen en opruimen van (zwerf)afval, zoals bijvoorbeeld korting op de koffie bij een zelf meegebrachte drinkbeker. Hierbij wordt gebruik gemaakt van kennis en kunde van andere gemeenten.

Om gebruikers een duwtje in de goede richting te geven is ingezet op aanwijzingen bij papiercontainers. Bij ca. 50 papiercontainers op straat (met name in het Centrum en bij zogenaamde 'hotspotlocaties' zijn boodschappen op de stoep aangebracht om te wijzen op het klein maken van karton.

Onderdeel van de DDO (contract) met Spaarnelanden is ook het schoonhouden van het oppervlaktewater. Oppervlaktewater met microplastics en zwerfafval bedreigt zowel mens als dier. Hiervoor heeft Spaarnelanden een onderhoudsprogramma opgesteld. Zo wordt bijvoorbeeld met een speciaal vaartuig het drijfvuil uit het water geschept. Nadat de afgelopen jaren de hoeveelheid afval stabiel was, neemt dit momenteel iets af. Samen met Spaarnelanden wordt het resultaat beoordeeld en gekeken wat de mogelijkheden zijn voor het verbeteren van het onderhoudsprogramma. Er zal echter altijd afval in het water drijven zolang Haarlemmers en bezoekers het in het water gooien. Het gaat dus ook om een gedragsverandering "je gooit geen afval op straat en niet in het water".

Inwoners kunnen vanaf het vierde kwartaal 2022 opnieuw aangeven of zij een boomspiegel en/of afvalbak in Haarlem willen adopteren.

Er is een bewonersinitiatief met het mogelijk plaatsen van een bubble barrier waarbij luchtballen (plastic) zwerfafval naar een opvangsysteem laat drijven. Dit systeem draait nu 2 jaar als proef in Amsterdam. In samenwerking met de provincie Noord-Holland en Waterschap Rijnland wordt de haalbaarheid momenteel onderzocht. Het waterschap maakt zich met name zorgen over de mogelijke verstoring van de vismigratie (trek van met name de glasaal).

In 2021 heeft Haarlem deelgenomen aan de landelijke actie tegelwippen waarbij we een 17^e plek hebben gehaald van de 22 grote gemeenten. Op plekken waar op deze manier tegels door tuintjes worden vervangen dragen we bij aan hittestress en meer groen. Een alternatief is het adopteren van boomspiegels door bewoners die ze gebruiken als minituintjes. Een bijvangst is dat inwoners die een tuintje onderhouden ook zwerfafval opruimen in hun straat en hun tuintje.

Er is een gesprek gepland of er resterend budget is om (gedeeltelijk) aan te sluiten bij de provinciale campagne Blikvrij samen met provincie Noord-Holland en andere gemeentes nu dit de 2^e positie van plastic flesjes heeft overgenomen in de top 5 van meest voorkomend zwerfafval.

De campagne is gericht op de doelgroep van 18-35 jaar die de meeste blikjes achterlaat van Red Bull, Coca-Cola en Heineken. Dit is de top 3 van merken wat het meest wordt aangetroffen in de openbare ruimte en bermen. Door het maaien ontstaan scherpe blikranden en is er kans dat dieren dit opeten en hier ernstig gewond of ziek van worden. De campagne maakt gebruik van Tik-Tok, Instagram, bebording bij de stadsgrenzen en langs de provinciale wegen. De campagne wordt gecombineerd met inzet door een aannemer voor het verwijderen van zwerfafval uit de (midden) bermen.

Met de uitbreiding van de statiegeldregeling naar blik wordt een grote stap gezet om het blik uit het zwerfafval te krijgen. Deze nieuwe regeling wordt in 2023 actief. Hoewel de branche heeft aangegeven deze deadline niet te kunnen halen heeft de staatssecretaris aangegeven vast te houden aan deze datum en boetes op te willen leggen aan de branche wanneer de deadline verstrijkt.

Maatregel 8-2: Scholieren worden aangesproken op hun gedrag voor hun blijvende bijdrage en zorg voor een schone buitenruimte, waarbij het niet alleen gaat om de kwantiteit (aantal deelnemende scholieren) maar ook de kwaliteit (blijvende impact).

Wanneer het kon (zie Maatregel 5-5 het uitbouwen van school- en verenigingsactiviteiten) heeft de NME bijgedragen scholieren bewust te maken van eigen gedrag. Door gescheiden inzameling van afval bij scholen te stimuleren wordt bewustwording vergroot. Op dit moment wordt de besluitvorming voorbereid om vanuit Spaarnelanden de gescheiden inzameling van schoolafval te faciliteren. Haarlem neemt deel aan nieuwe landelijke campagnes waaronder de benchmark Huishoudelijk Afval, Clean-Up day en Burendag. Samen met de regisseurs Openbare Ruimte wordt ingezet op een wijkgerichte aanpak.

3. Samenvatting en conclusie

Aan de gewenste verschuiving van een curatieve aanpak (schoonmaken) naar een preventieve aanpak (schoonhouden) is met verschillende maatregelen invulling gegeven. Lokale- en landelijke initiatieven zijn ondersteund. Pas op lange termijn wordt het effect van educatie en het betrekken van de volgende generatie inwoners bij een schoner Haarlem zichtbaar. Aandacht over wat iedere Haarlemmer (en bezoeker) zelf kan doen voor een schone(re) omgeving met een doorkijk naar de toekomst, blijft nodig omdat Haarlem groeit en verandert.

Belangrijk is dat de ingezette maatregelen op gebied van educatie, optimalisatie afvalbakkenplan hulppakketten en ondersteuning bij maatschappelijke- spontane en structurele opruimacties in de Openbare Ruimte ondersteunt blijven worden. Nudges en nieuwe ontwikkelingen worden ingezet voor preventie van zwerfafval en samenwerken met inwoners.

De ontwikkeling van apps die goed aansluiten met de bestaande meldingsystemen dragen bij aan zo laagdrempelig mogelijk maken van het doen van meldingen. Meldingen over afval of het opstarten van schoonmaakacties voor inwoners van Haarlem dragen hierdoor bij om de dienstverlening van Spaarnelanden continu te verbeteren. De ervaringen met de nieuwe manier van meten (beeldkwaliteit in combinatie met schoonbeleving) zullen leiden tot het vaststellen van nieuwe (prestatie)indicatoren in de resultaatbladen van de DBC (dagelijks beheer contract) met Spaarnelanden per 1 januari 2023.

Met het vaststellen van het Beleidsplan Schoon 2019-2023 zijn vanuit de visie maatregelen ingezet waarmee integraal is gewerkt aan een structureel schoner Haarlem. Ondanks de grote impact van Covid-19 op de maatregelen die live contact vereisen, is toch zo veel als mogelijk uitvoering gegeven aan het beleidsplan. De uitgestelde maatregelen en nieuwe actieplannen worden waar mogelijk in afstemming met de uitvoerende partners alsnog opgestart voor het resterende budget van 2021 en 2022. In de afgelopen twee jaar zijn de resultaten in vergelijking met de Benchmark Schoon goed, ondanks de beperkingen als gevolg van de RIVM-maatregelen. Haarlem heeft met een bescheiden begroting het hoogste schoonresultaat gescoord in vergelijking met de grote gemeenten op basis van de beeldkwaliteit.

Door te monitoren is Spaarnelanden nog beter gaan inzetten op schoonmaken op die plekken waar de vervuiling het grootst is. De resultaten op basis van de metingen volgens de CROW-methodiek laten een goed beeld zien van de afgelopen jaren. Covid-19 had ook grote invloed op de hoeveelheid afval (20-30 procent meer) en de noodzakelijke inzet van medewerkers. De afgesproken beeldkwaliteit is behaald en behouden.

Samenwerkingsverbanden met Nederland Schoon, Milieu Centraal, NVRD, RWS en de Metropool Regio Amsterdam (MRA) worden breder ingezet om de publieke opinie te beïnvloeden (bewustwording) en resultaten in de media te delen. Het delen van onderzoeken en kennis draagt bij aan ontwikkelingen van slimmere verpakkingen en preventieve maatregelen.

4. Vervolg

Alle maatregelen uit het Beleidsplan Schoon zijn de afgelopen jaren budgetneutraal opgepakt en gefinancierd vanuit de zwerfafvalvergoeding die wordt ontvangen van Nedvang. Echter de huidige regeling

komt per 2023 te vervallen. Nedvang heeft aangegeven 2023 te gebruiken voor het afrekenen van lopende zaken waaronder de eindafrekeningen voor de inzameling van PBD die gelieerd zijn aan de afvalstoffenheffing. Bekeken wordt of er geld overblijft van gemeenten die de vergoeding niet hebben gebruikt. Het resterende budget van Haarlem moet daarom in 2022 worden besteed en verantwoord.

De verwachting is dat in het eerste kwartaal 2023 bekend wordt of en in welke vorm de zwerfafvalvergoeding blijft voortbestaan. Als er geld overblijft van andere gemeenten, levert dit mogelijk een voordeel op voor Haarlem. Uitvoering van de eventuele opvolger beslaat 2023 (en mogelijk 2024) waardoor dit jaar als overgangsjaar zonder vergoeding wordt gezien. De uitkomst van deze onderhandelingen wordt niet afgewacht en de maatregelen met betrekking tot het meten van de schoonbeleving en het verzorgen van lespakketten worden ook in 2023 doorgezet. In eerste instantie voorgefinancierd vanuit het afdelingsbudget van BBOR, maar later vanuit de alsnog verkregen subsidie (indien mogelijk). Afhankelijk van de alsnog verkregen subsidie wordt in de voorjaarsnota een voorstel gedaan om geld vrij te maken voor de uitvoeringen van (enkele) andere voor 2023 geplande maatregelen.

Vanaf 3 juli 2021 geldt volgens de Europese Richtlijn Single Use Plastics (Richtlijn SUP) een verbod op de verkoop van eenmalige plastic voorwerpen zoals plastic bordjes, rietjes en ballonstokken. Voor een aantal SUP-items wordt naast het verbod per 2023 een uitgebreide producenten verantwoordelijkheid (UPV) ingevoerd. Hierin zal worden geregeld dat producenten en importeurs van deze items de kosten moeten dragen voor het opruimen en verwerken van het zwerfafval van hun producten. Het gaat daarbij om de kosten die gemaakt worden door publieke gebiedsbeheerders. ProRail, Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, Waterschappen en gemeenten vallen onder publieke gebiedsbeheerders. Om de uiteindelijk bijdrage (voor het opruimen van SUP producten in zwerfval) te kunnen bepalen wordt ook Haarlem geïnterviewd over de gemaakte kosten in 2021. Voor een zo goed mogelijk inschatting van de SUP vergoeding is het belangrijk dat Haarlem meedoet aan het onderzoek en gedetailleerde en specifieke data over de kosten van zwerfafval beschikbaar maakt voor het onderzoek.

Door vrijgekomen inzet van minder afvalbakken die ook minder geleegd worden, kan iets meer inzet worden gepleegd voor het voorkomen en ophalen van zwerfafval. De DDO met Spaarnelanden is gericht op het in stand houden van het huidige schoonheidsniveau. De verwachting is dat de extra inzet voor het verbeteren van het schoonheidsniveau niet meer wordt gepleegd als hiervoor geen extra geld (vanuit de subsidiepot) beschikbaar is.

Verwacht wordt dat het zwerfafval verder afneemt als gevolg van de invoering van statiegeld op plastic flesjes en blik. De borg van bijvoorbeeld € 0,50 of € 1 op plastic evenementglaswerk draagt ook bij aan een grote vermindering van plastic wat wordt achtergelaten.

Afhankelijk van de criteria en de hoogte van de nieuwe “zwerfafvalvergoeding” zullen nieuwe afwegingen en keuzes voor de besteding daarvan worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

De stad wordt in de tussentijd op het afgesproken beeldkwaliteitsniveau onderhouden en bestaande inzet door vrijwilligers wordt waar mogelijk ondersteunt. Spaarnelanden zet naast een verbeterd schouwinstrument resultaten uit hun apps en de winkelgebiedscans in, om gericht communicatie in te zetten op het voorkomen van zwerfafval. Preventie blijft hiermee het belangrijkste instrument.